

ТАЪЛИМДА ҲАМКОРЛИКДА ЎҚИТИШ МЕТОДИ -ЎҚИТИШНИНГ ИННОВАЦИОН ШАКЛИ СИФАТИДА.

*Бух.ДУ “Гелиофизика, ҚТЭМ ва электроника”
кафедраси доценти О.Х.Узоқов,
Мухаммедова. Р 9-3 TEX S-20 гуруҳи талабаси*

Аннотация: *Замонавий педагогик технологиялардан ҳамкорликда ўқитиш технологияси алоҳида аҳамиятга эга бўлиб, у бир қанча самарали омилларга эга эканлигини тажрибада исботланган. ҳамкорликда ўқитиш методи замонавий таълимнинг муҳим қисми ҳисобланади ва ўқувчиларнинг фаоллигини, мустақил фикрлаш қобилиятини ва ижтимоий маҳоратларини ривожлантиришга йўналтирилган. Бу методнинг ўқитувчи томонидан тўғри қўлланилиши орқали ўқувчиларнинг билим самарадорлигини ошириш ва уларни ижтимоий ҳаётга тайёрлаш мумкин.*

Калим сўзлар: *педагогик технология, метод, иновация, интерфаол, таълим берувчи, йўриқнома, тақдимот, гуруҳ*

Annotation: *Modern technology educationalardan cooperates with technology scientists who are of particular importance for the development of the EGA, and at the same time they benefit the EGA ekanligini Tajribade Isbotlangan. Jointly develop modern teaching methods that are an important part of the development of computing technology and the development of independent mental abilities and social skills. With the help of the methodology, it is possible to draw up a scheme for compiling the training schedule of Bilim samaradorligin and social life.*

Keywords: *educator technology, method, innovation, interfaol, beruvchi training, yuriknoma, donations, group*

Замонавий таълим жараёнларида ўқувчиларнинг фаол иштирокини таъминлаш, уларнинг мустақил фикрлаш ва ижодий қобилиятларини ривожлантириш асосий мақсадлардан бирига айланди.

Ўқувчиларга таълим беришда тизимли, иновация усулларида фойдаланиш дарс самарадорлигини оширади, ўқитувчиларни изланувчанликка ундайди. Замонавий педагогик технологиялардан ҳамкорликда ўқитиш технологияси алоҳида аҳамиятга эга бўлиб, у бир қанча самарали омилларга эга эканлигини тажрибада исботланган. Таълимни

такомиллаштириш муассасаларидаги ўқув-тарбия жараёнида инновацион интерфаол методларни қўллаш, педагогик технологиялардан самарали фойдаланиш давр талабидир. Замонавий ўқитувчидан ташкил этаётган дарсининг мазмуни ва ўитувчи ва ўқувчи ҳамкорлиги имкониятидан келиб чиққан ҳолда, машғулот жараёнида илғор усуллар асосида инновацион технологияларни яратиш ва улардан фойдаланиш талаб этилади. Бу мақсадларга эришишда ҳамкорликда ўқитиш методи муҳим восита сифатида кўриб чиқилмоқда. Ушбу мақолада ҳамкорликда ўқитиш методининг моҳияти, афзалликлари ва қўлланилиши ҳақида тўхталамиз. Ҳамкорликда ўқитиш методи – бу ўқувчиларнинг ўзаро ҳамкорлик асосида билим олишларини таъминлайдиган таълим технологиясидир. Бу методикада ўқитувчи фақат йўлбошчи ва кўмакчи ролни ўйнайди, ўқувчилар эса ўзларининг билимларини мустақил равишда шакллантирадилар. Ҳамкорликда ўқитишда ўқувчилар биргаликда масалаларни ечади, мулоҳазалашади, янги билимларни ўзлаштиради ва уларни амалда қўллайди.

Ҳамкорликда ўқитиш технологиясида таълим берувчи фаолиятининг кетма-кетлигини қуйидагича тартибда кўрсатиш мумкин:

- Гуруҳларга бўлиш;
- Ўқув топшириқ бериш;
- Йўриқнома бериш (инструктаж, қандай);
- Қайтар алоқа;
- Назорат қилиш (кузатиш, йўналтириш);
- Тақдимотга тайёрлаш;
- Хулосалаш.

Кўпроқ мутолаа қилиш, янгилик излаш одатимга айланди. Айниқса ҳамкорликни ўқитишни ташкил этиш, дасрларда қўлланилаётган “Биргаликда ўқиймиз”, “Арра”, “Ўйланг! “Жуфтликда ишланг ва фикр алмашинг” каби усуллар ўқувчи ва ўқитувчи учун жуда қулай ва асосий муҳим бўлиб ҳисобланади. Ўқувчиларга таълим беришда тизимли, инновация усулларида фойдаланиш дарс самарадорлигини оширади, ўқитувчиларни изланувчанликка ундайди. Ҳамкорликда ўқиш гуруҳларга бўлиниб ишлашни талаб этади. Бунда ўқувчилар икки нафардан саккиз нафаргача кичик гуруҳларга бўлиниб, асосий эътибор натижа билан бирга гуруҳ ичидаги ҳамкорликка қаратилади. Ҳамкорликда ўқиётганлар учун вазифани биргаликда ўқиш; мусобоқалашини эмас, балки ҳамкор бўлиш; биргаликда ишлашга ўрганиш, ўқиш ва ижод қилиш; ҳар доим бир-бирига ёрдам беришга,

муваффақият қувончи ёки маваффақиятсизлик сабоғини бирга тоттишга тайёр бўлиш асосий қоидалардан саналади. Бу қоидалар ҳамкорликда ўқитиш технологиясининг афзалликларини намоён этади. Бунда ўқувчилар билан ишлаш қоидалари тахминан қуйидагича бўлади:

- Ўз вақтида келиш;
- Ижобий бўлиш;
- Навбат билан қисқа ва мазмунли гапириш;
- Танқид этмаслик;
- Ўз номидан гапириш;
- Сир сақлаш;
- Ихтиёрийлик;
- Ишорани сезувчанлик;
- Тенглик;

Шу билан бирга машғулот янги дарс усуллари билан бойитилиб, аниқ натижаларга эришилади. Ҳамкорликда ўқитишда таълим берувчи гуруҳларга бўлиш, уларни тўғри жойлаштиришга эътибор қаратиш лозим. Ўқитувчининг кейинги вазифаси гуруҳларга ўқув топшириғини бериш ва топшириқни бажариш бўйича ўқувчиларга махсус йўриқнома асосида кўрсатма беришдан иборатдир. Ўқитишнинг бу шаклида мақсад ва натижа аниқ белгиланган бўлсагина самарали натижага эришиш имконияти яратилади. Навбатдаги босқичда ўқитувчи қайта алоқа ёрдамида гуруҳлардан топширилган вазифани қай даражада тушунганлигини текшириб олади, агарда гуруҳ вазифани тўғри тушунмаган бўлса, топшириқни кутилганидек бажара олмайди. Қайта алоқада «савол-жавоб», «тезкор сўров», «аукцион», «ўйланг», «жуфтликда ишланг», «фикр алмашинг», усулларида фойдаланиш Гуруҳларда ном танлаш, сардор тайинлаш, мақсадни тўғри қўйиш, топшириққа ўтишни ўқувчиларнинг ўзи бажаради, ўқитувчи уларни кузатиб, назаорат қилиб туради, йўналтиради, зарур ҳолатларда маслаҳат беради. Гуруҳлар ўз ишларини тугатгач, тақдимотга тайёрланадилар. Тақдимот жараёнида гуруҳ аъзолари ўқитувчи назоратида бир-бирларининг фикрларини тўлдирадилар, хато ва камликларини тўғрилайдилар ҳамда ўзларини ва бошқаларни баҳолайдилар. Иш сўнггида ўқитувчи бажарилган ўқув топшириғи бўйича хулосаларини айтиб, ҳамкорликда ишлаш жараёнида ўқувчилар нималарни ўрганганлигини эслатади, топшириқ аввалида қўйилган мақсад ва натижага қай даражада эришилганини баҳолайди. Шу билан бирга гуруҳ тузиб ўқитишда қуйидаги муҳим учта тамойилга таянилади:

- ҳамма учун битта сертификат;
- битта мукофот, бир хил мактов;
- бир хил балл тамойили.

Ҳамкорликда ўқитиш методининг афзалликлари

1. Фаол ўқитишни таъминлаш:

Ўқувчилар ўзларининг билимларини фаол равишда шакллантирадилар, бу эса ўқитишнинг самарадорлигини оширади.

2. Мустақил фикрлашни ривожлантириш:

Ўқувчилар мустақил равишда масалаларни ечиш, фикрлаш ва қарорлар қабул қилиш қобилиятини ривожлантиради.

3. Ижтимоий маҳоратларни шакллантириш:

Ҳамкорликда ишлаш орқали ўқувчилар бир-бири билан муносабатда бўлиш, фикрлашни урганиш ва ижтимоий маҳоратларни ривожлантириш имкониятига эга бўлади.

4. Қизиқишни ошириш:

Ўқувчиларнинг ўзаро мулоқоти ва иштироки уларнинг ўқитиш жараёнига қизиқишини оширади. Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш жоизки, ҳамкорликда ўқитиш методи замонавий таълимнинг муҳим қисми бўлиб, ўқувчиларнинг фаоллигини, мустақил фикрлаш қобилиятини ва ижтимоий маҳоратларини ривожлантиришга йўналтирилган. Бу методиканинг тўғри қўлланилиши орқали ўқувчиларнинг билим самарадорлигини ошириш ва уларни ижтимоий ҳаётга тайёрлаш мумкин. Ҳамкорликда ўқитиш методининг афзалликларини ҳисобга олган ҳолда, уни таълим жараёнларида кенг қўллаш зарур.

Адабиётлар

1. Kh U. O., Muhidova O. N. Factor determining the efficiency of innovative activities of a teacher //International journal of discourse on innovation, integration and education. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 81-84.
2. Мирзаев Ш. М., Узаков О. Х. Испытания адсорбционного гелиохолодильника бытового назначения //Вестн. Междунар. академии холода. – 2001. – №. 1. – С. 38-40.
3. Узаков О. Х. и др. Научные исследования: основы методологии //Science and Education. – 2021. – Т. 2. – №. 12. – С. 376-386.
4. Узаков О. Сущность некоторых физических научных концепций и приложений //Общество и инновации. – 2021. – Т. 2. – №. 8/5. – С. 287-295.

5. Khamroevich U. O. Innovative technologies and methods training in education //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – Т. 11. – №. 1. – С. 1304-1308.
6. Узаков О. Х. Инновационные технологии и методы обучения в образовании. Innovation in the modern education system //International scientific conference,(25th January, 2021)–Washington, USA:" CESS", Part. – 2021. – Т. 1. – С. 221-227.
7. Узаков О. Х. Адсорбционная гелиохолодильная установка //Гелиотехника. – 2000. – Т. 2. – С. 74-78.
8. Узаков О. Х. Философские рассуждение по научным понятиям //Innovation in the modern education system. International scientific conference. – 2021. – С. 7-14.
9. Kh U. O. The emergence of chaos International Journal of Advanced Academic Studies. – 2020.
10. Kh U. O. CHAOS as the Basis of Order. Entropy as Measures of CHAOS //International Journal of Advansed Research in science, engineering and technology. – 2020. – Т. 7. – №. 12. – С. 16149-16154.
11. Khamrayevich U. O. Methodology and some methods of pedagogical research //Current research journal of pedagogics. – 2022. – Т. 3. – №. 03. – С. 70-79.
12. Кулиева Ш., Узоков О., Назарова Д. Teknik ijodkorlik va konstruksiyalash fanida talabalarning kompetentligini rivojlantirish mazmuni //Общество и инновации. – 2021. – Т. 2. – №. 10/S. – С. 278-285.
13. Узаков О. Х. Сущность некоторых физических научных понятий и области их применения //Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2021. – Т. 1. – №. 8. – С. 133-143.
14. Yakubov Y. N. et al. Dependence of energy stored by the receivers located in the field of radiation on their surface area and heat capacity //Гелиотехника. – 1991. – №. 4. – С. 12-16.
15. Узаков О. Х., Мухидова О. Н. Современные международные системы оценки гарантия качества образования //Research and education. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 112-120.
16. Узаков О. Х., Муртазоев А. Н. У., Тошев Ю. Н. Физические научные понятие и их образования //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. 9. – С. 210-218.
17. Mirzaev S. M., Uzakov O. K. Solar absorption refrigerating unit //Applied solar energy. – 2000. – Т. 36. – №. 2. – С. 68-71.

18. Сайфуллаева Д. А., Узоков А. Х., Ахтамов Б. Р. Методы оценки знаний студентов при обучении специальным предметам //Проблемы современной науки и образования. – 2020. – №. 12-2 (157). – С. 35-38.
19. Узаков О., Очилов Ш., Каххоров С. Методология и некоторые методы педагогического исследования //Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры. – 2022. – Т. 2. – №. 5. – С. 351-361.
20. Uzakov O. H., Rustam S. ORIGINS OF THE UNIVERSE: NEW, MODERN COSMOLOGICAL AND ASTROPHYSICAL CONCEPTS //British Journal of Global Ecology and Sustainable Development. – 2024. – Т. 26. – С. 1-11.
21. Узоков О. Х., Каххоров С. Х. Ўқувчиларнинг ақлий функциялари, ижодий қобилиятлари ва шахсий фазилатларини ривожлантириш усуллари //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 33. – С. 255-262.
22. Хамраевич У. О. Востребованные качества личности–в его компетентности //the role of science and innovation in the modern world. – 2023. – Т. 2. – №. 3. – С. 86-94.
23. Узаков О. Х. СОВРЕМЕННЫЕ, НОВЫЕ АСТРОФИЗИЧЕСКИЕ И КОСМОЛОГИЧЕСКИЕ КОНЦЕПЦИИ ПРОИСХОЖДЕНИЯ ВСЕЛЕННОЙ. – 2024.
24. Uzakov O., Ponomarova N. Vocational orientation of students as an integral part of the educational process //Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры. – 2022. – Т. 2. – №. 5. – С. 367-371.
25. Узаков О. Профессиональная компетентность-это качества присущие самым успешным работникам //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz). – 2023. – Т. 33. – №. 33.
26. Узаков О. Х. СОВРЕМЕННЫЕ, НОВЫЕ АСТРОФИЗИЧЕСКИЕ И КОСМОЛОГИЧЕСКИЕ КОНЦЕПЦИИ ПРОИСХОЖДЕНИЯ ВСЕЛЕННОЙ. – 2024.
27. Uzakov O. H. MODERN, NEW ASTROPHYSICAL AND COSMOLOGICAL CONCEPTS OF THE ORIGIN OF THE UNIVERSE //European Journal of Interdisciplinary Research and Development. – 2024. – Т. 26. – С. 69-78.
28. Узоков О. КРЕАТИВ КОБИЛИЯТЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ–ИНТЕЛЛЕКТУАЛ САЛОҲИЯТНИ ОШИРИШ ОМИЛИ СИФАТИДА //Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования. – 2022. – Т. 2. – №. 17. – С. 281-288.
29. Узоков О. ЎҚУВЧИЛАРНИ КАСБ–ҲУНАРГА ЙЎНАЛТИРИШЎҚУВ-ТАРБИЯ ЖАРАЁНИНИНГ ТАРКИБИЙ ҚИСМИ СИФАТИДА //Евразийский

журнал социальных наук, философии и культуры. – 2022. – Т. 2. – №. 5. – С. 362-367.

30. Turdieva M. J. Preschool age is an important time to focus on creativity //ТЕХНОЛОГІЇ, ІНСТРУМЕНТИ ТА СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. – 2021. – Т. 70.

31. Yakubov Y. N. et al. An increase in the sorbent efficiency in sun refrigerating plants //Applied solar energy. – 1996. – Т. 32. – №. 1. – С. 65-68.

32.Ж.Ғ.Йўлдошев С.А.Усмонов Замонавий педагогик технологияларни амалиётга жорий қилиш. Фан ва технолгия наширёт, Т.: 2008 й 79-бет

33.Ж.Ҳасонбоев ва бошқалар Педагогик фанидан изоҳли луғат. Фан ва технолгия наширёт, Т.: 2009 й 530 бет

34.Н.Ғ.Дилова Бошланғич таълим жараёни субъектлари орасида ўзаро ҳамкорлик технологияси. Таълим технолгиялар журнали 2017 йил №4 сон 38-39 бетлар

35.Сафин Д.В., Мусина Интерактивные методы преподавания и учения.Ташкент 2007 г

36. J ARABOV. МЕТОДОЛОГИЯ ОТБОРА И РЕШЕНИЯ ТВОРЧЕСКИХ ЗАДАЧ ИЗ ФИЗИКИ. // Центр научных публикаций. (buxdu. uz): Том 49 № 49 (2024):

37.Mirzaqulovich M. U. et al. FIZIKA FANINI O ‘QITISHDA FIZIK MASALALARNI YECHISHNING METODOLOGIK ASOSLARI //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2024. – Т. 2. – №. 22. – С. 28-34.

38. Olimboyevich A. J. FIZIKA FANIDAN MASALALAR ISHLASHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH //Научный Импульс. – 2025. – Т. 3. – №. 29. – С. 202-208.

39. Asadovna F. X., Olimboyevich A. J. MEXANIKA FANINI O ‘QITISHDA QO ‘LLANILADIGAN ZAMONAVIY WEB-PLATFORMALAR TAHLILI (GOOGLE CLASSROOM, MOODLE, EDMODO, KHAN ACADEMY VA BOSHQALAR) //Научный Импульс. – 2025. – Т. 3. – №. 29. – С. 195-201.

40. Axmatovna M. D., Olimboyevich A. J. MOLEKULYAR FIZIKA AMALIY MASHG ‘ULOTLARDA INNOVATSION YONDASHUVLARNI QO ‘LLASH //Научный Импульс. – 2025. – Т. 3. – №. 29. – С. 187-194.